

Kochani! Tym razem na wypełnienie Karty Pracy macie 2 tygodnie, z uwagi na Wiosenną Przerwę Świąteczną (09.04.-14.04.). Pozdrawiam Was serdecznie i życzę cudownych świąt – pełnych zdrowia i pogody ducha !!! Szafar : *

Temat (06.04.-19.04.) : Z dziejów muzyki : renesans – złoty wiek muzyki polskiej (str.37-42 w podręczniku)

1.Na co przeznaczone były utwory chóralne kompozytorów renesansowych?

.....

2.Co często wykorzystywali?

.....

3.Jak nazywamy ten sposób śpiewu wielogłosowego?

.....

4.Gdzie kształcili się muzycy Rzeczpospolitej w XVI wieku?

.....

5.Co przeżywała muzyka polska w renesansie i jak w związku z tym nazwano wiek XVI?

.....

.....

6.Co było głównym ośrodkiem muzyki polskiej w renesansowej Polsce?

.....

7.Co zlecali (i dlaczego) władcy Rzeczpospolitej artystom muzycznym w tym czasie?

.....

8.Kto, prócz Wacława z Szamotuł, należał do grona najwybitniejszych kompozytorów polskich epoki renesansu?

.....

.....

9.Czym stał się taniec w renesansie?

.....

Wysłuchaj (i obejrzyj) występu młodych artystów przedstawiających muzykę epoki renesansu :

<https://www.youtube.com/watch?v=tZZkwnh5pcE>

Nie wiem jak to powiedzieć, ale **spróbuj** nauczyć się i zaśpiewać 2 zwrotki pieśni renesansowej (Psalmu) Mikołaja Gomółki „Nieście chwałę mocarze”.

„Nieście chwałę mocarze”

1. Nieście chwałę mocarze Panu mocniejszemu!
Nieście chwałę królowie Królowi większemu!
Jego ze wszech najświętsze Imię wyznawajcie!
Jego w kościele świętym, Jego się kłaniajcie!
2. Głos Pański deszcze leje, głos Pański grom srogi
i okrutne pobudza na powietrzu trwogi.
Pan na morzu podnosi straszne nawałości,
głos Pański wielkiej władze i wielkiej możności.

Kompozycje przeznaczone na lutnię i organy gromadzone w zbiorach określanych jako tabulatury. Muzykę zapisywano w nich za pomocą specjalnych znaków, m.in. liter i cyfr.

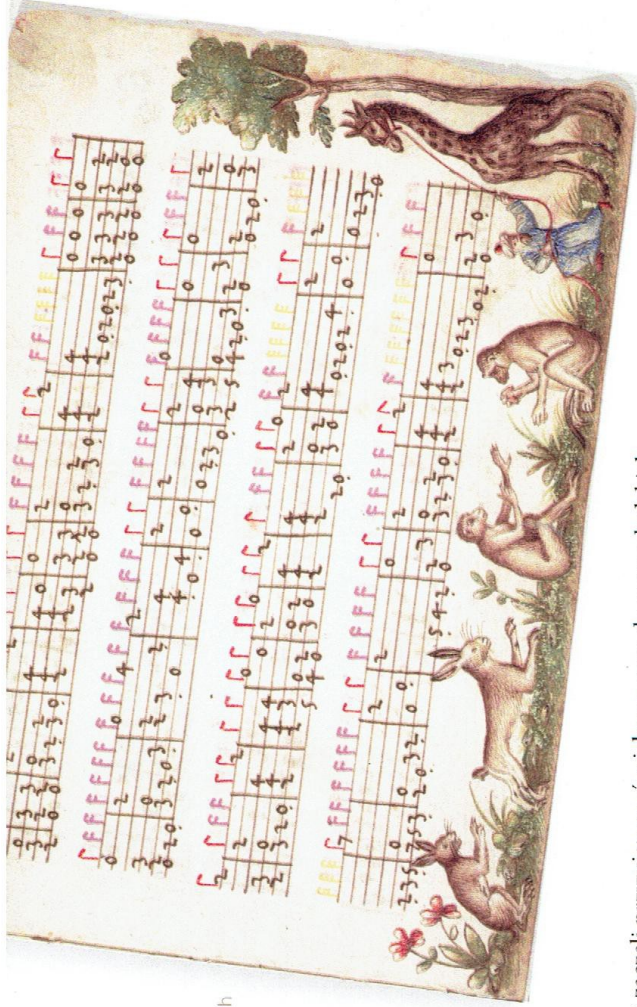
le 2

lę zapisaną ów przypo-wną notację przystajcie yłajnień.

Posłuchajmy...

Imbaut de Vaqueiras,
Kalenda maya

nazwy dawnych w towarzyszących ewakowi.

Pod koniec średniowiecza artyści zaczęli przywiązywać większą wagę do spraw ludzkich. Znalazło to wyraz również w muzyce. Co prawda religia nie przestała być ważną inspiracją dla kompozytorów, nadal tworzone msze¹ oraz psalmy², coraz częściej jednak powstawały utwory służące rozrywce, np. tańce i pieśni. W ten sposób rozpoczęła się kolejna epoka w dziejach muzyki – **renesans**.

Kompozytorzy renesansowi tworzyli utwory chóralne przeznaczone na wiele głosów. Często wykorzystywali kanon, czyli jedną z form muzyki wielogłosowej. Niektóre renesansowe kompozycje wykonywało kilka chórów jednocześnie. Ten sposób śpiewu wielogłosowego określamy jako **polichóralność**. Nazwa ta pochodzi od greckich słów *polys*, czyli „liczny”, oraz *choros* – „chór”.

W epoce renesansu powstało wiele nowych instrumentów, np. flety i wiole o różnych rozmiarach. Najmniejsze z nich określano jako sopranowe, większe – jako altowe i tenorowe, a największe – jako basowe.

¹ Msza – wielozęściowy utwór przeznaczony do wykonywania w trakcie mszy świętej.

² Psalm – pieśń wysławiająca Boga.

Posłuchajmy...

Orlando di Lasso,
Echo

? Ile chórów wykonuje ten utwór?
Jaką dynamikę wykorzystał kompozytor?

8. Z dziejów muzyki – złoty wiek muzyki polskiej

Kleszczmy rękoma

Zaspiewajmy!

muzyka: Mikołaj Gomółka, słowa: Jan Kochanowski

1. Kle - szczy - ma - zgo - dli - wie,
 Wszy - scy - ma - chy - ti - wie,
 Pa - nu nad pa - ny, Pa - nu gro - źne - mu,
 Kró - lo - wi wsze - go świa - ta mo - źne - mu.

1. Kleszczmy¹ rękoma wszyscy zgodliwie²,
 Wszyscy śpiewajmy Panu chętliwie³,
 Panu nad pany, Panu groźnemu,
 Królówi wszego⁴ świata możnemu.
2. Mocarze ziemscy k'Niemu przystali⁵,
 Królówie królem swym Go wyznali⁶,
 Wielka cześć Jego, cześć niezmiernona,
 Niebem nie może być ogarniona⁷.

¹ Kleszczmy – dawniej: klaszczmy.

² Zgodliwie – dawniej: zgodnie, wspólnie.

³ Chętliwie – dawniej: z pasją, żarliwie.

⁴ Wszego – dawniej: całego.

⁵ K'Niemu przystali – dawniej: przyłączyli się do niego.

⁶ Królem swym Go wyznali – uznali go za swojego króla.

⁷ Niebem nie może być ogarniona – jest wielka, niezmiernona.

Co będziemy dzisiaj robić?

- Zaspiewamy i zagramy psalm *Kleszczmy rękoma*.
- Wykonamy na instrumentach melody psalmu *Nieście chwałę, moczarze*.
- Posłuchamy polskiej muzyki renesansowej.
- Zatańczymy do utworu renesansowego.

A to ciekawe!

Nazwa „psalm” pochodzi od greckiego słowa *psallo*, które oznacza „śpiewać”. Pierwotnie psalm był pieśnią przeznaczoną do wykonywania z towarzyszeniem instrumentalnym strunowego.

Isiaj robić?

- ramy psalm
- oma,
- trumantach
- ście chwale,
- kiej muzyki
- wej,
- utworu
- tego.

we!

idzi od
(o,
k"

W XVI w. muzycy z Rzeczypospolitej kształcili się w europejskich akademiach, a ich utwory znano w całej Europie. Królowie i ludzie zamożni byli mecenasami artystów, co oznacza, że opiekowali się utalentowanymi twórcami i wykonawcami oraz finansowali działalność zespołów wokalnych i instrumentalnych. Polska muzyka przeżywała w renesansie lata świetności, dlatego okres ten nazywa się niekiedy jej złotym wiekiem.

Ćwiczenie 1

Wykonajcie psalm *Kleszczmy rękoma* z akompaniamentem perkusyjnym.

Akompaniament do utworu *Kleszczmy rękoma*

7

Tremolo na tamburynie wykonujemy przez szybkie potrząśnięcie instrumentem.

Muzyka polska w XVI wieku

Głównym ośrodkiem muzycznym w renesansowej Polsce był Zamek Królewski na Wawelu w Krakowie. Władcy Rzeczypospolitej dbali o oprawę muzyczną różnych wydarzeń i uroczystości. Zlecali także artystom tworzenie muzyki rozrywkowej, która rozbrzmiewała później podczas balów i zabaw. Na swoim dworze zatrudniali chórzystów, instrumentalistów i kompozytorów. Monarchowie mieli licznych naśladowców – zespoli muzyczne finansowali także możnowładcy, biskupi oraz władze niektórych miast.

Król Zygmunt Stary oraz jego małżonka Bona Sforza [czyt.: sforca] wspierali rozwój sztuki i upowszechniali w Polsce kulturę włoską. Królowa chętnie tańczyła i grała na różnych instrumentach.

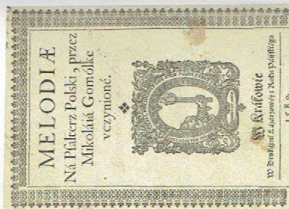
Syn Zygmunta Stariego i Bony Sforzy, król Zygmunt August, był miłośnikiem muzyki. Utrzymywał dworską kapelę oraz chór działający przy katedrze na Wawelu. Otaczał się także wybitnymi kompozytorami i wykonawcami.

Wacław z Szamotuł należał do grona najbardziej znanych polskich artystów renesansowych. Jest uznawany za jednego z najwybitniejszych rodzimych kompozytorów tworzących w czasach przed Chopinem [czyt.: szopenem]. Oprócz niego w renesansie międzynarodową sławę zyskali tacy muzycy, jak Mikołaj z Krakowa, Marcin Leopolita i Mikołaj Gombółka, a u schyłku epoki – także Mikołaj Zieleniecki.

Najwybitniejszym polskim lutnistą renesansowym był Jakub Polak-Reys [czyt.: rejs], który żył na przełomie XVI i XVII w. Jako młody człowiek wyjechał do Francji i szybko zdobył międzynarodową sławę.

Mikołaj Gombółka zasłynął jako twórca muzyki do 150 psalmów przelożonych na język polski przez Jana Kochanowskiego. Tłumacz poprosił kompozytora o napisanie melodii do psalmów i tym samym przyczynił się do uwiecznienia nazwiska Gombółki. *Melodie na Psalterz* Polsko to jego jedyne dzieło, które zachowało się do naszych czasów. Artysta przeznaczył je „dla Polaków, dla naszych prostych domaków”.

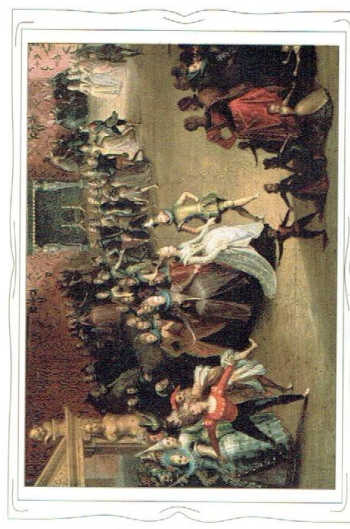
Wysłynał
zelo-
ski
wskiego.
Wysłanie
W i tym
ię
zwiska
i Psalterz
działo,
do
ysta
olaków,
h

Zagrajmy!

Nieście chwałę, mocarze

Mikołaj Gomółka

Na obrazie Maartena Pepyna *Bał dworski* został ukazany taniec korowodowy. Pierwsza para prowadzi grupę tancerzy.

A to ciekawe!

W renesansie utwory przeznaczono do śpiewania wykonywano często na instrumentach, które dzielono, podobnie jak głosy wokalne, na sopranowe, altowe, tenorowe i basowe.

Posłuchajmy...

Wacław z Szamotuł,
Już się zmierzcha

Określcie nastroj utworu i nazwijcie środki muzyczne, za pomocą których został on uzyskany.

A to ciekawe!

Taneczny charakter mają niektóre renesansowe utwory wokalne o tematyce religijnej, np. psalmy Mikołaja Gomółki.

Posłuchajmy...

- Anonim, *Szewczyk*
idzie po ulicy, szydełka nosząc
- Anonim, *taniec*
dworski Rex

? Jaką formę mają
wysłuchane utwory?
Czym różnią się od siebie
poszczególne części
w tej formie?

Taniec stał się w renesansie powszechną formą rozrywki. Powstało wówczas wiele utworów tanecznych. Kompozycje te miały charakterystyczną dwuczęściową formę AB. Pierwsza część, nazywana w Polsce „chodzonym”, miała wolne tempo i spokojny nastrój. Pary poruszały się dostojnie, tancerze składali sobie ukłony. Część druga, znana pod nazwą „goniony”, cechowała się dość szybkim tempem i wesołym charakterem. Tancerze wykonywali m.in. obroty i podskoki.

Zatańczmy!

Dobierzcie się w pary i zatańczcie do muzyki utworu *Rex* zgodnie z zamieszczoną instrukcją.

Na początku ustawcie się dwójkami w kole – para za parą.

Część wolna

1. Wykonajcie krok do przodu prawą nogą. Następnie dostawcie do niej lewą nogę i stańcie na palcach.
2. Zróbcie krok do przodu lewą nogą, a potem dostawcie nogę prawą i ponownie unieście się na palcach.
3. Wykonajcie 4 kroki na przemian prawą i lewą nogą. W ten sposób poruszajcie się aż do końca wolnej części tańca – zgodnie z podanymi wskazówkami:
 - Najpierw wszystkie pary krocą po obwodzie koła.
 - Następnie jedna z par zaczyna prowadzić korowód przez środek okręgu.
 - Później pary rozchodzą się na przemian w prawo i w lewo.
 - Na koniec tancerze ponownie tworzą okrąg. Tym razem wszyscy ustawiają się twarzami do środka koła i podają sobie ręce.

Część szybka

1. Poruszajcie się w kierunku środka koła.
 - W pierwszym takcie wykonajcie – na przemian prawą i lewą nogą – 3 małe podskoki z wyrzutem drugiej nogi do przodu.
 - W drugim takcie wykonajcie na „raz” czwarty podskok, a następnie zatrzymajcie się w bezruchu.
2. Powtórzcie ten układ opisany w punkcie 1, tym razem jednak podskoki wykonujcie tyłem i poruszajcie w przeciwnym kierunku – na zewnątrz koła.
3. Wykonajcie ruchy opisane w punktach 1 i 2 cztery razy.
4. Na zakończenie części szybkiej wykonajcie ukłon.